

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 26 czerwca 2026 r.

Pozycja 56

POSTANOWIENIE

z dnia 22 lipca 2025 r.

Sygn. akt Ts 83/24

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bogdan Świączkowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej K.J. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 425 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, [ze zm.]) w zakresie, w jakim „uznaje on, iż orzeczeniem sądu I instancji jest postanowienie oskarżyciela publicznego”;
- 2) art. 426 § 1 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim „[s]ąd rozpoznający po raz pierwszy środek odwoławczy od orzeczenia oskarżyciela publicznego jest sądem odwoławczym II instancji”;
- 3) art. 465 § 1 ustawy powołanej w punkcie 1 w całości lub alternatywnie w zakresie, w jakim „[s]ąd rozpoznający po raz pierwszy środek odwoławczy od orzeczenia oskarżyciela publicznego jest sądem odwoławczym II instancji”,
z art. 10 ust. 2, art. 10 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2, art. 176 ust. 1 w związku z art. 2, art. 176 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2 oraz art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 26 kwietnia 2024 r. (data nadania) K.J. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia.

Skarga konstytucyjna została wniesiona na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżąca złożyła zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, domagając się wszczęcia postępowania karnego w sprawie przekroczenia uprawnień przez urzędnika samorządowego.

Postanowieniem z 20 grudnia 2023 r. (sygn. akt [...]) funkcjonariusz właściwej miejscowo jednostki Policji odmówił wszczęcia śledztwa w tej sprawie z uwagi na brak znamion

czynu zabronionego. Postanowienie to zostało zatwierdzone przez Prokuratora Prokuratury Rejonowej w K. postanowieniem z 29 grudnia 2023 r.

Po rozpoznaniu zażalenia skarżącej, Sąd Rejonowy w K. Wydział III Karny (dalej: Sąd Rejonowy) postanowieniem z 21 marca 2024 r. (sygn. akt [...]) utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa. W uzasadnieniu wskazał, że subiektywne przekonanie skarżącej o własnym pokrzywdzeniu (niemające potwierdzenia w materiale dowodowym) nie może stanowić asumptu do wszczęcia postępowania. Orzeczenie to – doręczone pełnomocnikowi skarżącej 26 marca 2024 r. – wskazane zostało jako ostateczne rozstrzygnięcie w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Skarżąca – za pośrednictwem Sądu Rejonowego – złożyła zażalenie na powyższe postanowienie do Sądu Okręgowego w K. Pismem z 10 kwietnia 2024 r. została poinformowana, że jej zażalenie zostało dołączone do akt sprawy bez nadania dalszego biegu, ponieważ kwestionowane w nim orzeczenie jest prawomocne.

W uzasadnieniu skargi skarżąca podkreśliła, że brak zapewnienia ochrony wolności i praw obywateli oraz ich bezpieczeństwa przez państwo może stanowić sprawę w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji. Na skutek zaskarżonych regulacji pozbawiono ją prawa do rozpoznania tej sprawy w pierwszej instancji przez właściwy, bezstronny i niezawisły sąd (gdyż na prawach tego sądu orzekała instytucja, która tych cech nie ma, tj. prokuratura). Ponadto zamknięto jej drogę do rzeczywistego sądu drugiej instancji, do którego jej sprawa w ogóle nie może dotrzeć (s. 13 skargi).

Prezes Trybunału Konstytucyjnego w zarządzeniu z 29 maja 2024 r. (doręczonym skarżącej 19 czerwca 2024 r.) wezwał skarżącą do: 1) udokumentowania daty doręczenia jej ostatecznego orzeczenia oraz 2) poinformowania, czy został od niego wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

Skarżąca wykonała powyższe zarządzenie w piśmie z 24 czerwca 2024 r. (data nadania).

Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 29 kwietnia 2025 r. (doręczonym skarżącej 20 maja 2025 r.) skarżąca została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi przez: 1) wskazanie naruszonych wolności lub praw wynikających z art. 10 ust. 2 oraz art. 176 ust. 1 w związku z art. 2 i art. 10 ust. 2 Konstytucji; 2) określenie sposobu naruszenia poszczególnych wolności lub praw skarżącej przez każdy zaskarżony przepis oraz 3) uzasadnienie zarzutu niezgodności każdego zaskarżonego przepisu z poszczególnymi konstytucyjnymi wolnościami lub prawami skarżącej, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie.

Skarżąca ustosunkowała się do powyższego zarządzenia w piśmie z 27 maja 2025 r. (data nadania).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygania. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub gdy braki formalne nie zostały usunięte w ustawowym terminie.

2. W analizowanej skardze konstytucyjnej skarżąca kwestionuje zgodność art. 425 § 1, art. 426 § 1 oraz art. 465 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k.) w zakresie, w jakim odnoszą się one do kontroli

postanowień oskarżyciela publicznego, z art. 2, art. 10 ust. 2, art. 45 ust. 1 i art. 176 ust. 1 Konstytucji (w różnych konfiguracjach). Zarzuty te sformułowano w związku z postanowieniem Sądu Rejonowego w K. Wydział III Karny z 21 marca 2024 r. (sygn. akt [...]; dalej: postanowienie Sądu Rejonowego), którym utrzymano w mocy postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie podejrzenia popełnienia przestępstwa na szkodę skarżącej.

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wypowiadał się na temat praw pokrzywdzonego w postępowaniu karnym (por. np. szeroki przegląd orzecznictwa w wyroku z 25 czerwca 2019 r., sygn. SK 27/18, OTK ZU A/2019, poz. 30). Podkreślał przy tym m.in., że z art. 45 ust. 1 Konstytucji „«nie wynika prawo pokrzywdzonego do wszczęcia postępowania karnego», a sprawa w rozumieniu tego przepisu aktualizuje się dopiero po zakończeniu postępowania przygotowawczego i wniesieniu aktu oskarżenia do sądu” (por. wyrok z 2 kwietnia 2001 r., sygn. SK 10/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 52).

Kwestia ta była analizowana również bezpośrednio na tle wymaganego konstytucyjnie modelu sądowej kontroli orzeczeń organów prowadzących postępowanie przygotowawcze m.in. w wyroku z 12 maja 2003 r., sygn. SK 38/02 (OTK ZU nr 5/A/2003, poz. 38). Trybunał uznał w tej sprawie, że rozpoznanie przez sąd zażalenia na postanowienia prokuratora o umorzeniu postępowania przygotowawczego nie dotyczyło ani przypisania skarżącej odpowiedzialności karnej, ani nie rozstrzygało o jej prawach (cywilnych, administracyjnych). Tylko refleksowo sprawa ta może być uznana za „sprawę” skarżącej w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji. Konstytucyjne prawo pokrzywdzonego do sądu nie obejmuje prawa do dwuinstancyjnego postępowania, o którym mowa w art. 176 ust. 1 Konstytucji. Składając środek odwoławczy od postanowienia prokuratora skarżąca zrealizowała zaś swoje prawo do sądu (rozumiane – w tym wypadku – jako prawo do ochrony przed arbitralnością organów ścigania). Takie ujęcie praw pokrzywdzonego w postępowaniu przygotowawczym zostało podtrzymane przez Trybunał także po wejściu w życie obecnej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (por. np. wspomniany wyżej wyrok o sygn. SK 27/18, a wśród najnowszych – np. postanowienia z: 15 kwietnia i 19 października 2021 r., sygn. Ts 146/20, OTK ZU B/2021, poz. 179 i 180 oraz 27 października 2022 r. i 21 listopada 2023 r., sygn. Ts 227/21, OTK ZU B/2024, poz. 42 i 43).

W niniejszej sprawie skarżąca nie przedstawiła żadnych argumentów przemawiających za odstąpieniem od powyższego poglądu Trybunału.

Także na tle obecnej sprawy należy więc uznać, że postanowienie Sądu Rejonowego nie było ostatecznym orzeczeniem o jej wolnościach lub prawach konstytucyjnych w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, którego uzyskanie jest niezbędne do skutecznego wniesienia skargi. Z tego powodu skarga dotknięta jest nieusuwalnym brakiem formalnym.

Ponadto, składając zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa, skarżąca zrealizowała swoje prawo gwarantowane przez art. 45 ust. 1 Konstytucji. Art. 176 ust. 1 Konstytucji nie jest zaś adekwatnym wzorcem kontroli w odniesieniu do przepisów, które dotyczą sądowej kontroli rozstrzygnięć organów ścigania. Zarzuty naruszenia prawa do sądu i prawa do dwuinstancyjnego postępowania sądowego są więc oczywiście bezzasadne.

Powyższe względy przesądzają o konieczności odmowy nadania skardze dalszego biegu w całości na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 i 3 u.o.t.p.TK.

3. Zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 u.o.t.p.TK skarga konstytucyjna powinna zawierać określenie kwestionowanego przepisu, wskazanie naruszonej konstytucyjnej wolności lub prawa skarżącego i sposobu ich naruszenia oraz uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie.

W analizowanej skardze konstytucyjnej skarżąca żądała zbadania zgodności trzech przepisów z ośmioma wzorcami kontroli.

Trybunał Konstytucyjny ustalił, że uzasadnienie skargi nie uwzględniało jednak takiego sformułowania zakresu zaskarżenia (nie zawierało rozważań dotyczących relacji między każdym zaskarżonym przepisem i każdym wzorcem kontroli). Ponadto skarżąca nie sprecyzowała naruszonych praw podmiotowych, które miałyby wynikać z – powołanych jako odrębne wzorce kontroli – art. 10 ust. 2 oraz art. 176 ust. 1 w związku z art. 2 i art. 10 ust. 2 Konstytucji. Skarga nie zawierała również wskazania sposobu naruszenia konstytucyjnych praw skarżącej, wynikających z pozostałych wzorców kontroli – zawarte w niej rozważania opierały się bowiem na błędnym rozumieniu prawa do sądu i prawa do dwuinstancyjnego postępowania sądowego. Analogiczną wadą obciążone było uzasadnienie zarzutów (por. wyżej).

Powyższe braki skargi nie zostały usunięte przez skarżącą, pomimo że została do tego zobowiązana zarządzeniem sędziego Trybunału. W tej sytuacji dodatkową podstawą odmowy nadania skardze dalszego biegu w całości jest również art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p.TK.

4. W skardze konstytucyjnej można kwestionować wyłącznie przepisy, które były podstawą ostatecznego orzeczenia o konstytucyjnych prawach, wolnościach lub obowiązkach skarżącego (por. art. 79 ust. 1 Konstytucji i art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK).

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że postanowienie Sądu Rejonowego, w związku z którym złożono skargę konstytucyjną, nie zostało wydane na podstawie art. 426 § 1 k.p.k. („Od orzeczeń sądu odwoławczego (...) nie przysługuje środek odwoławczy, chyba że ustawa stanowi inaczej”). W tym orzeczeniu sąd dokonał kontroli zaskarżonego postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa, nie wypowiadał się natomiast na temat ewentualnej dalszej drogi odwoławczej od swojego orzeczenia.

Stanowi to dodatkowy brak nieusuwalny skargi w zakresie odnoszącym się do omówionego przepisu i powoduje konieczność odmowy nadania jej dalszego biegu na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK.

Mając powyższe na względzie, Trybunał postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącej przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.